

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2024

No 2

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 598 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 29-fevralda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Ilm-fanga baxshida umr Baxtiyor Islamov	8
Kichik biznesni rivojlantirishda “yashil” iqtisodiyotni keng tatbiq qilishning ahamiyati Gulnora Abdurahmonova Kalandarovna, Sanjar Baxodirovich G’oipnazarov	10
Brand Capital as a Determinant of Institutional Prestige and Student Choice in the Higher Education System ... Zufarova Nozima Gulamiddinovna	16
Inson va atrof-muhit dialektikasi: nomutanosiblik ko’rsatkichlari va ekologik muammolar Butaboyev Maxammadjon Tuychiyevich, Maxmudov Nosir Maxmudovich	24
Yashil budjetlashtirish va uni O’zbekistonda joriy etish istiqbollari Meyliev Obid Raxmatullayevich, Gofurova Kamola Xayrulla qizi	30
Iqtisodiyotda ta’lim va fan integratsiyasining asosiy yo’nalishlari Yormatov Ilmidin Toshmatovich	35
Transport vositalari va yo’llar turizm transport infratuzilmasini rivojlantirishning muhim omilidir Aqzamov Shaxboz Akmalovich	39
Bank xizmatlarini raqamlashtirish orqali samaradorligini oshirish A. X. Salamov	44
Biznes-reja baliqchilik xo’jaligi rivojlanishi uchun asos sifatida Dosmurotova Shaxista Kengashovna	48
Mamlakatning investitsiyaviy jozibadorligi va uning lizing munosabatlari rivojlanishi bilan bog’liqligi Axmediyeva Aliya Toxtarovna	55
Turizmni rivojlantirish imkoniyatlari Ziyadullayev Ilhom Narkabilovich	63
Tijorat banklari depozit operatsiyalari samaradorligini oshirish muammolari va ularni bartaraf etish yo’llari Shamsiyev Nodir Muratovich	67
Hududlarni rivojlantirishda xorijiy investitsiyalarning samaradorligini oshirish masalalari Shagazatov Oybek bahodirovich	72
Hududlar biznes muhitini rivojlantirish va samarali boshqarish yo’nalishlari Davlatov Sanjar Abdimannonovich	76
Ijtimoiy rivojlanish xulq-atvor paradigmasida yoshlarning tadbirkorlik faoliyatini tartibga solishning nazariy asoslari Mirzatov Baxtiyor Toxirovich	80
Korxonalar innovatsion faoliyatida raqamli transformsiyaning muhim yo’nalishlari Yuldasheva Kamola Miraliyevna	84
O’zbekistonda agroturizmni rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish (Buxoro viloyati misolida) Yoriyeva Farangiz Murodillayevna	89
Innovatsion tadbirkorlik muhitini kompleks baholashda xalqaro tashkilotlar tajribasi Nazarova Umida Avazovna	94
Turizm faoliyatini davlat tomonidan tartibga solish samaradorligini oshirishning ayrim usullari Mirzaxodjayev Alisher Botirovich	98
Globallashtirish sharoitida transchegaraviy suv resurslardan samarali foydalanishni boshqirish Mirzayev Musurmon Umidullayevich	103
Surxondaro viloyati iqtisodiyotida kichik biznes va tadbirkorlikning o’rni va ahamiyati Fayziyeva Aziza Azamat qizi	108
Ta’lim muassasalarida xarajatlarni moliyaviy nazorat etishning samaradorligi tahlili Eshonqulov Davlatjon Rajabboyevich	113
Ta’minot zanjirini boshqarishda transport logistikasi usullarini takomillashtirish Zoxidova Nazokat Berdimurot qizi	119
Blokcheyn texnologiyasida xavfsizlik masalalari Mamadiyarov Zokir Toshtemirovich	123
Развитие цифровой трансформации банковского сектора Республики Узбекистан Абдурахманова Матлуба Махамадаминовна	129

Asosiy fondlarni hisoblash va baholash usullarini takomillashtirish istiqbollari.....	135
Rixsimbayev Odiljon Qobiljonovich	
Marketingda tovar harakati tizimini optimallashtirish va modellashtirish	141
Sherzod Xolmurodovich Pardayev, Kamola Abdujabborovna Pardayeva	
Iqtisodiy rivojlanish uchun strategik taqsimlash strategiyalari:	
Investitsion Fond Portfellarning qiyosiy tahlili.....	148
Sultonboeva Munira bahodirovna	
Soliq munosabatlarining ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati: ilmiy-nazariy qarashlar.....	154
Axrorov Zarif Oripovich, Saidmurodov Feruz Sodiqjon o'g'li	
Взаимосвязь инвестиционной стратегии с оценкой эффективности инвестиционного проекта	159
С. С. Алиева, А. Назаров	
Erkin iqtisodiy zonalarining faoliyati va boshqaruv mexanizmini takomillashtirish.....	167
Sheraliyeva Saida Azatovna	
Xizmat safari xarajatlari hisobining huquqiy asoslari	170
Ergashev Sarvar Xudoynazarovich	
Инклюзивное образование и его особенности.....	175
Зайнутдинова Умида Джалоловна	
Jismoniy shaxslarning mol-mulk va yer soliqlarini hisoblash va undirish samaradorligini oshirish yo'llari.....	179
Qurbonov Muxiddin Abdullayevich	
Mamlakatda soliq qarzdorligi vujudga kelishining asosiy sabablari va ularni qisqartirish yo'llari.....	184
Hakimov Ulug'bek Furqat o'g'li	
Mulk qiymatini baholash tushunchasi, baholash obyektlari, baholanadigan qiymat turlari.....	188
Izbosarov Boburjon Bahriddinovich, Yoqubboyev Ilhomjon G'ulomjon o'g'li	
O'zbekistonda sug'urta xizmatlarining zamonaviy transformatsiyasi.....	193
G. Adilova	
Biznes subyektlarida samaradorlik masalalarini o'yinlar nazariyasi usuli bilan baholash.....	197
Mardiyev Nurali	
Yengil sanoatda "lean production" konsepsiyasini tatbiq etishning amaliy jihatlar.....	203
Yaxyayeva Inobat Karimovna	
Soliq salohiyatini baholash usullari va ularning tadbirkorlik subyektlari faoliyatiga ta'siri tahlili	207
Borotov Sharofiddin Jumaqul o'g'li	
Ko'chmas mulk bozorini baholashning institutsional asoslari	213
Ishonqulov Nizamjon Fayzullayevich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida turizm xizmatlarini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari.....	221
Amriyeva Shaxzoda Shuxratovna	
O'zbekistonning bank-moliya tizimi hamda unda Islom moliyasi	
instrumentlarini jalb etishdagi joriy tendensiyalar	226
Eshimov Alisher Dasmurodovich	
Tashqi savdoda notarif usullarni qo'llashning iqtisodiy oqibatlarini aniqlash	
metodologiyasi (rivojlangan davlatlar tajribasi).....	234
Norqobilov Akobir Iso o'g'li	
Reklama xizmatlari va uning subyektlar samaradorligini oshirishdagi imkoniyatlari.....	240
Rabbimov Elbek Abdulloyevich	
Ijtimoiy siyosatni amalga oshirishda sog'liqni saqlash tizimini moliyalashtirish asoslari	245
Imonqulov Nuriddin Qo'shmon o'g'li	
Tijorat banklari biznes ekotizimini rivojlantirishning nazariy asoslari.....	250
Shoymardonov Orziqul Jo'ra o'g'li	
Majburiy tibbiy sug'urtaning vujudga kelishi va o'ziga xos xususiyatlari.....	256
Kenjayev Soxib Sayfiyevich	
O'zbekiston Respublikasida zamonaviy soliq ma'murchiligini joriy etish orqali budjet-soliq siyosati	
samaradorligini yanada oshirish.....	260
Yuldasheva Shaxnoza Xojiakbar qizi	
Jahon iqtisodiyotining barqaror rivojlanishida derivativlar bozorining roli	266
Shokirov Mirkamol Mirolim o'g'li	
Boshqaruv hisobida mas'uliyat markazlarini tashkil etish masalalari.....	274
Sobirov Otabek Olimjonovich	

Davlat moliyasini boshqarishda moliyaviy nazorat usullaridan samarali foydalanish yo'llari	277
Kultayev Farxod Shavkatovich	
Tijorat banklari foydasi va rentabillik ko'rsatkichlariga ta'sir etuvchi omillar tahlilini takomillashtirish	281
Normo'minov Temurbek Sheraliyevich	
O'zbekiston Respublikasida tijorat banklari aktivlar sifatini oshirish yo'llari	284
To'ychiyev Otabek Shamshiyevich	
Venchur kapitalining mohiyati va O'zbekistonda venchur tizimini rivojlantirishning institutsional asoslari.....	288
Tadjibayeva Nigora Gulomjonovna	
Innovatsiyalar: zamonaviy iqtisodiyot uchun innovatsion faoliyatni qo'llab-quvvatlash zarurati.....	293
Malikova Dilrabo Muminovna, Tursunov Jahongir Ulug'bek o'g'li	
Budjet daromadlarining shakllanishida egri soliqlarning ta'sirini ko'p omilli ekonometrik modellashtrishda tahlil qilish.....	297
Abdunazarova Shahnoza Norqo'chqor qizi	
Aksiyadorlik jamiyatlarida investitsion jozibadorlikni oshirish yo'llari	302
Abdullayev Boburjon Akbaraliyevich	
Barcha tadbirkorlik subyektlariga teng raqobat sharoitini yaratishda soliq imtiyozlarining o'rni	306
Akbarov Akmalxon Akrom o'g'li	
Hisob siyosati va unda biologik aktivlar hisobini yoritib berish tartibini takomillashtirish	310
Mirzayeva Nargiza Batirovna	
Talabalarning oilali bo'lishiga ta'sir etuvchi omillarga iqtisodiy baholashda yangicha yondashuv.....	314
O. U. Shomurodov, A. A. Suyarov, Z. U. Uroqov, J. S. Urazov, A. T. Ablahatov	
Ways to Use the Experience of Foreign Countries in Creating a Beneficial Business Environment for Entrepreneurship And Improving Taxation	319
Mukhlisa Ikramova	
Aholi turmush darajasini oshirishda moliyaviy savodxonlikning o'rni va iqtisodiy rivojlanishga ta'siri	325
Yusupov Muhammadali Soxib o'g'li, J.D. Xojiyev	
Temir yo'l sanoat korxonalarida ijtimoiy-mehnat munosabatlarini boshqarish bo'yicha xorijiy tajriba.....	329
Kadirova Sharofat Amonovna	
Механизм внедрения аутсорсинговой деятельности в АО “Ўзтемирйўлийўловчи”	332
Н. Э. Кахарава	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni yanada rivojlantirish investitsiyalarni jalb qilishda xorijiy mamlakatlar tajribasi	337
Sharipov Bobur Anvar o'g'li	
“STEKLOPLASTIK” MJCHning bozordagi strategik holatini tahlil qilish	342
Musyeva Shoira Azimovna	
Agrar sektorda ekologik toza mahsulotlarni ishlab chiqarishning nazariy masalalari	348
M. Sh. Nazarova, Z. S. Kazakova	
Methodological Foundations of Bank Lending and Classification of Factors Affecting the Features of Obtaining Loans.....	353
Raxmanova Laylo bahodirovna, A. Karimova	
Agrosanoat klasterlarda tovar-moddiy zaxiralar samaradorligini KPI orqali baholash uslubiyati.....	357
Toshpo'latov Azizbek Shermuxamadovich	
Faol tadbirkorlar faoliyatida kambag'al oilalarni iqtisodiy-ijtimoiy holatini yaxshilash imkoniyatlari.....	362
Salamov Ibrohim, Nazarova Maryam Sharifovna, Kazakova Zulayxo Saloxiddinovna, Jonibekov Faxriddin Beknazarovich, Kudratov Rizo Turdibayevich, Ulmasova Oygul Baxtiyorovna, Xamdamova Nasiba Ablakulovna, Xudayberdiyeva Ma'rifat Umarovna	
Xo'jalik yurituvchi subyektlar strategiyasi tahlilining o'ziga xos xususiyatlari	369
Tursunova Shaxnoza Farxod qizi	
Процессы цифровизации АО “Hududgazta'minot”	373
Хусанов Кахрамон Нишонович	
O'zbekistonda aholi turmush darajasini oshirish yo'llari.....	378
Abdullayeva Madina Kamilovna, Eldorbekov G'ofurbek Iskandarbek o'g'li	
Aholi farovonligini oshirishda tadbirkorlik subyektlari uchun kredit tizimini takomillashtirish mexanizmi.....	381
Bobayev Isroiljon Abdinabiyeich	
Mamlakatga jalb qilingan xorijiy kapitalning tovarlar va xizmatlar importi salohiyatiga ta'sirini ekonometrik modellar bilan baholash.....	386
Saydullayev Azamat Jo'raqul o'g'li	

O'zbekistonda bank xizmatlari raqobatbardoshligini baholash mazmuni va o'ziga xos xususiyatlari.....	394
Sh. Madraimov	
Kapital bozorida sug'urta kompaniyalar institutsional investor sifatida	397
Xasanova Lola Mamasharifovna	
Yangi O'zbekiston strategiyasida institutsional islohotlarni yanada chuqurlashtirish va ko'p funksiyali raqamlashtirishning ilmiy asoslari	400
B. B. Berkinov	
O'zbekiston Respublikasi tijorat banklari orqali jinoiy yo'l bilan olingan daromadlarni legallashtirish mexanizmlari.....	409
G'afurov Umidjon Bahodir o'g'li	
Rivojlangan mamlakatlarda keksa fuqarolarning bandligini oshirish kam ta'minlangan aholi qatlamini qo'llab-quvvatlash usuli sifatida (Yaponiya tajribasi misolida).....	413
Karimov Bekzodjon Ilxomovich	
Tashqi savdoni oshirishda boj-tarif siyosatini takomillashtirish mexanizmlari	420
Pardayev Ilhomjon G'ulomjon o'g'li	
Финансы или корпоративные финансы	426
Уринов Бобур Насиллоевич	
In Ensuring Economic Development in the Country Green Economy and its Features	432
Akhunova Shakhistakhon Nomonjanovna, Abdusattorova Mokhirabonu Abdugoppor kizi	
Tijorat banklarining investitsiya faoliyatini rivojlantirish yo'nalishlari	437
Jo'rayev O'ktam Panji o'g'li	
Сокращение уровня бедности в Узбекистане.....	443
Амирджанова Ситора Суннат кизи	
Paxtachilik sohasida ishlab chiqarish jarayonlari samaradorligini oshirishning innovatsion yechimlari va uning foydaga ta'sirini baholash	448
S. B. Inoyatov	
Tijorat banklarida muammoli kreditlar bilan ishlash amaliyotidagi muammolar va ularni barataraf etish yo'llari	453
Maxmudov Rahimjon Hamid o'g'li	
Mahalliy budjet daromadlarining nazariy va ilmiy asoslari	460
O'lokulova Feruza Mansurovna	
Kambag'allikni qisqartirish – aholi turmush farovonligini ta'minlashning muhim omili	463
Usmanov Baxodir Baxtiyorovich	
Raqamli marketingni rivojlantirish zaruriyati	469
Xalmuxamedova Zebaxon Babaxanovna	
Tijorat banklari o'rtasidagi raqobatni rivojlantirish orqali fond bozorida aksiyalar narxini barqarorligini ta'minlash istiqbollari	473
M. Yuldosheva	
Konchilik sanoati korxonalarida innovatsion faoliyatni rivojlantirish mexanizmlarining ilmiy-nazariy asoslari	480
Kurbanova Mehriniso Nematjanovna	
O'zbekistonda banklar moliyaviy xizmatlari va ular sifatining amaldagi holati tahlili	487
Mirzayev Mirza Abdullayevich	
Oliy ta'lim muassasalarining iqtisodiy samaradorlikning raqobatbardoshligini institutsional tahlil qilish mexanizmi.....	492
Saydullayeva Saodat Abdumajidovna	
Integrasiya sharoitida to'qimachilik sanoatining rivojlanishi	499
Ziyayeva Muhtasar Mansurdjanovna	
Auditorlik tekshiruvini tashkil etish va o'tkazish jarayonlarini takomillashtirish	503
Karamatova Noiba Husnitdinovna	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashning nazariy jihatlarini	510
Mamatov Mamajan Axmadjonovich	
Экономическое сознание и экономическое мышление: теоретический анализ.....	517
Пардаев Мамаюнус Каршибаевич, Мухаммедов Мурод Мухаммедович	
O'zbekiston respublikasi tijorat banklari tomonidan qurilish korxonalarini kreditlashni takomillashtirish yo'llari	522
Sultanov Baxram Begdullayevich	

Роль искусственного интеллекта в современных технологиях медиаобразования в высших учебных заведениях.....	526
Самигова Гуландом Абдужаббаровна	
Talabalarga moliyaviy yordam dasturlari va ularning ta'lim sifatiga ta'siri	534
Mirzayeva Muhlisa Ubaydullo qizi	
Mintaqaviy investitsion jozibadorlik va investitsion siyosat: nazariy talqin	539
Muminov Akmal Tulkunovich	
Mamlakatni ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotida oliy ta'lim tizimining ta'siri	543
Nasimov Adiz Azamat o'g'li, Baxtiyorova Jasmina Jasurovna, Axrorov Zarif Oripovich	
Respublikada fermer xo'jaliklarga xizmat ko'rsatishni rivojlantirish va agroxizmatlar bozorini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash imkoniyatlari	548
Shukurov Ilxom Safarboyevich	
Turli mamlakatlarda oliy ta'limni moliyalashtirish yo'llari	555
Umarova Moxigul Maxmayunus qizi	
Dehqonchilikni innovatsion asosda rivojlantirishning xorijiy tajribasi	560
Yuldashev G'iyos Turabekovich	
Tijorat bank xizmat turlarini islomiy bank xizmatlari orqali rivojlantirish istiqbollari	564
Bayjanova Gozsal Sarsengaliyevna	
Qishloq xo'jaligi mahsulotini baholash va hisobga olishning uslubiy jihatlarini takomillashtirish	570
Boltayev Abror Sayitmuradovich	
Секреты интересного урока в начальной школе	577
Гараева Олеся Владимировна	
Iqtisodiyotni barqaror rivojlanishda yashil iqtisodiyotning o'rni	580
Ibragimova Gulchehra Toxirovna	
Mahsulot va xizmatlarni raqamli transformatsiyasini amalga oshirish algoritmi	584
Kucharov Abrorjon Sobirjanovich, Bobojonov Azizjon Babaxanovich, Abdurakhmonov Abdumalik Abdurashidovich	
O'zbekiston Respublikasining soliq tizimi mamlakatda yashirin iqtisodiyot ulushini qisqartirish vositasi sifatida	591
Nabiyev Feruz Nurmurodovich	

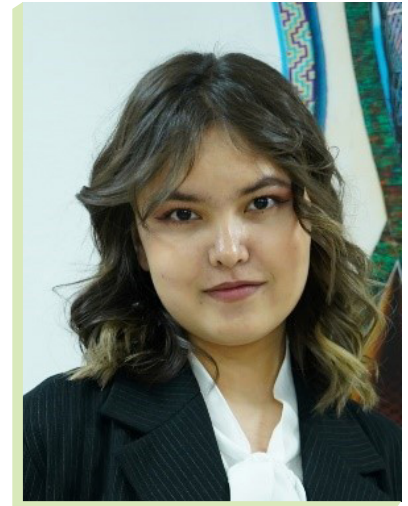

YASHIL BUDJETLASHTIRISH VA UNI O'ZBEKISTONDA JORIY ETISH ISTIQBOLLARI

Meyliev Obid Raxmatullayevich

Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc),
Toshkent moliya instituti dotsenti

Gofurova Kamola Xayrulla qizi

Toshkent moliya instituti moliya fakulteti talabasi

Annotatsiya: Maqolada respublika iqtisodiyotida olib borilayotgan yashillashtirish va yashil budjetlashtirish sohasidagi ishlar tadqiq qilingan. Asosan, mamlakat Prezidenti tomonidan qabul qilingan qarorlarning amaldagi ijrosi va natijasi, rivojlangan davlatlar tomonidan joriy etilgan amaldagi xalqaro tajribalarni o'rganish va uni yurtimizda tatbiq qilish istiqbollari yoritilgan. Bundan tashqari, maqolada so'nggi yillarda yurtimizda davlat budjetining tarkibi va yashil budjet, yashil budjetlashtirishga oid amalga oshirilgan tadbirlar tasnifi va budjet xarajatlari haqida ma'lumot berilgan.

Kalit so'zlar: yashil iqtisodiyot, yashil budjet, davlat budjeti, budjet daromadlari, budjet daromadlarini optimallashtirish.

Abstract: The work in the field of greening and green budgeting in our republic's economy is discussed in this article. The real execution and results of the president's decisions, the study of practical worldwide experiences introduced by developed countries, and the reforms of their implementation in our country are emphasized. Furthermore, this essay discusses the makeup of the state budget as well as the current optimization of budget income and expenses in our country.

Key words: green economy, green budget, state budget, budget revenues, budget revenue optimization.

Аннотация: В статье исследована работа в области экологизации и зеленого бюджетирования в экономике республики. В основном освещены фактическое исполнение и результат решений, принятых президентом страны, изучение текущего международного опыта, привнесенного развитыми странами, и перспектив его внедрения в нашей стране. Кроме того, в статье представлена информация о составе государственного бюджета и зеленого бюджета, классификации мероприятий, связанных с зеленым бюджетированием, и бюджетных расходах за последние годы в нашей стране.

Ключевые слова: зеленая экономика, зеленый бюджет, государственный бюджет, доходы бюджета, оптимизация доходов бюджета.

KIRISH

Insoniyat so'nggi o'n yillik davomida iqtisodiy global muammolar va inqirozlarning, jumladan tabiiy ofat va boshqa stixiyali kuchlar ta'sirida vujudga keladigan iqtisodiy-moliyaviy hamda ijtimoiy zararlarning ortishi, tabiiy resurslarning, bioxilma-xilliklarning haddan tashqari kamayib ketishi va ijtimoiy tabaqalanishning oshishi kabi muammolarga duch kela boshladi. Bu keltirilgan ekologik muammolarga birgina yo'l bilan yechim topishning iloji yo'q. Shu sababdan ham ekologik, ham iqtisodiy jihatdan yondashgan holda bu tizimli muammolarni hal etish dolzarb ahamiyat kasb etadi. Shu boisdan "yashil iqtisodiyot", "yashil budjet" kabi atama va boshqa terminlar iqtisodiyot va moliya sohasiga kirib keldi. "Yashil iqtisodiyot" deganda ekologik xavf-xatarlarni minimallashtirish, resurslardan muqobil hamda tabiiy resurslardan samarali foydalanish va atrof-muhit, tabiatga minimum zarar yetkazgan holda iqtisodiy faoliyat olib borish nazarda tutiladi.

Hozirgi kunda yashil iqtisodiyotga o'tish rivojlangan va rivojlanayotgan davlatlar tomonidan urg'u berilmoqda, natijada tabiiy resurslardan unumli foydalanish va atrof-muhitga salbiy ta'sirini kamaytirishga erishish maqsad qilingan. Rivojlangan mamlakatlarda yashil budjetlashtirishni amalga oshirish uchun bir necha yo'nalishlar belgilangan bo'lib, ular quyidagilardir:

- Budjet mablag'lari xarajatlari va davlat sektori subyektlarining atrof-muhitni muhofaza qilish maqsadlarini qamrab olishi;
- Fiskal siyosatning ekologik maqsadlarga muvofiqligini baholash uchun foydalanilgan metodologiya;
- Jarayonning shaffofligi va hisobdorligi;
- Boshqaruv, davlatning har bir sektor ustidan ekologik nazorati ^[1].

Jumladan, mamlakatimizda 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasida belgilangan vazifalarni amalga oshirish, O'zbekiston Respublikasining yashil iqtisodiyotga o'tish strategiyasi doirasida yashil va inkluziv iqtisodiy o'sishni ta'minlash borasida amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar samaradorligini oshirish, qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish hamda iqtisodiyotning barcha tarmoqlarida resurslarni tejashni yanada kengaytirish maqsadida 2022-yil 2-dekabrda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2030-yilgacha O'zbekiston Respublikasining yashil iqtisodiyotga o'tishiga qaratilgan islohotlar samaradorligini oshirish bo'yicha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-436-son qarori qabul qilindi ^[2].

MAVZUGA OID ADABIYOTLARNING TAHLILI

"Yashil iqtisodiyot" atamasi birinchi marta ingliz iqtisodchisi (Pierce) tomonidan 1989-yilda "Green Economy Blue Book" nomli kitobida qayd etilgan. Muallifning ta'kidlashicha, tabiiy resurslarning kamayishi, agar iqtisodiy kengayishi mavjud tabiiy resurslar chegarasidan oshib ketsa, iqtisodiy o'sish doimiy turg'unlikda bo'lishidir ^[3].

"Yashil iqtisodiyot" tushunchasining keng tarqalgan nisbatan to'liq ta'rifi BMTning Atrof-muhitni muhofaza qilish dasturi (UNEP) tomonidan ishlab chiqilgan bo'lib, "Yashil iqtisodiyot" – bu "odamlar farovonligi va ijtimoiy tengligining yaxshilanishi, ekologik risklar va ekologik taqchillikni sezilarli darajada kamaytirish"ga olib keluvchi iqtisodiyotdir ^[4].

Daniel Fiorino o'zining "Cheksiz yer yuzida yaxshi hayot: Yashil o'sishda iqtisodiy siyosat" ^[5] nomli kitobida atrof muhitni himoya qilishimiz kerakligi uchun emas, balki iqtisodiyot ekologik rivojlanishsiz mavjud emasligi tufayli iqtisodiyot va ekologiyani birgalikda rivojlantirish kerakligini ta'kidlaydi. Bu orqali "yashil iqtisodiyot" ning hozirgi global ekologik va iqtisodiy inqirozlar kuchaygan davrda muhimligini isbotlaydi.

Yuqorida xorijiy iqtisodchi olimlar tomonidan ta'kidlangan fikrlardan shuni xulosa qilamizki, "Yashil budjet", "Yashil budjetlashtirish" atamaları davlatning moliyaviy siyosatini mamlakatning ekologik ahvoriga va aholining ijtimoiy-iqtisodiy holatini yaxshilagan holda amalga oshirishdir. Yashil budjetlashtirishning universal ta'rifi yo'q hisoblanib, hozirgi kunda rivojlangan mamlakatlar budjetlashtirish siyosati rahbarlari va iqtisodchi olimlar tomonidan turlicha fikrlar bildirilgan.

Yevropa Komissiyasiga ko'ra, "Yashil budjetlashtirish ijobiy iqlim sharoitiga erishishga yordam berish uchun budjet siyosatini ishlab chiqish vositalaridan foydalanishni anglatadi" ^[6] deb qisqacha ma'lumot berilgan.

Ronni Dauns OECD budjetlashtirish va Davlat xarajatlari bo'limi boshlig'ining o'rinbosari fikricha, "Yashil budjetlashtirish" budjetdan foydalanishni maqsad qilgan – soliqlar, xarajatlar va siyosat koordinatsiyasi-ekologik maqsadlarga erishish uchun zarur bo'lgan muvofiqlikni baholash va targ'ib qilishdan iborat. Masalan, yashil budjetlashtirish iqlim o'zgarishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadigan moliyaviy xarajatlarni ko'rsatadi va yoqilg'i sifatida duch kelishi kerak bo'lgan, "dekarbonizatsiya qilingan", davlat daromadlarini yo'q qilish soliq siyosati tanlovi ekanligini ta'kidlaydi.

Iqtisodchi olimlar David Wilkinson, David Benson va Andrew Jordan qarashlariga ko'ra, "Yashil budjetlashtirish" turli moliyaviy institutlar va vositalarni o'z ichiga olgan qulay stenokdan iboratdir. Bunda xarajatlarning ustuvor yo'nalishlarini ishlab chiqish, yillik xarajat dasturlarini qabul qilish va amalga oshirish, ularning samaradorligini monitoring qilish va baholash hamda daromadlarini ko'paytirish jarayoni o'ziga xos budjet "hayot sikli" ni tashkil etadi. Har bir bosqich potentsialga muhim ekologik ta'sirga ega bo'lganligi sababli, ularning barchasi har qanday yashil budjet amaliyotida birlashtirilishi kerak" ^[7], deb o'z fikrini berib o'tadi. Biroq bu jarayonda siyosiy sektorlarni va ko'p tizimli boshqaruv tizimlarini darajalarini bosib o'tuvchi qadamlarni qo'yishni o'z ichiga oladi. Bundan xulosa qiladigan bo'lsak, rivojlangan davlatlarda ham yashil budjet siyosatini amalda qo'llash murakkab jarayonligini anglatadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda "budjet" va "yashil budjetlashtirish" bo'yicha xorijiy mamlakatlarning amalga oshirgan loyiha dasturlari nazariy jihatdan chuqur tahlil qilingan hamda O'zbekistonda bu amaliyotlarni joriy etish bo'yicha xulosalar statistik tahlil natijasida berilgan. Shuningdek, xalqaro tadqiqot va sohaga oid tashkilotlar olib borayotgan ilmiy nazariyalari o'rganilgan. Tadqiqotda ilmiy tahlil, mulohaza yuritish, mantiqiy fikrlash, jadval va boshqa bir qator usullardan keng foydalanilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mamlakatimiz iqtisodiyotining barqaror o'sishini ta'minlash va aholi ijtimoiy-iqtisodiy ahvolini yanada yaxshilash davlatning operatsion va strategik moliyaviy rejasiga bog'liq. Bunda davlat budjeti davlatning asosiy moliyaviy rejasini hisoblab turli iqtisodiy mohiyatga egadir. T. Malikov va N. Haydarovlarning "Davlat budjeti" o'quv qo'llanmasida davlat budjetiga quyidagicha ta'rif bergan bo'lib, davlat budjeti kishilik jamiyatining ma'lum bir bosqichida namoyon bo'lgan bo'lib, asosan uning kelib chiqishi davlatning siyosiy tashkilot sifatida shakllanishi bilan bevosita bog'liqdir. Har bir davr ijtimoiy tuzumga tegishli bo'lgan ishlab chiqarish munosabatlarining asosiy belgilari davlat faoliyatining va budjetining taqsimlash mexanizmi sifatidagi mazmunini belgilab beradi [8].

Bugungi kunda davlat budjetidan davlat qarzi, tashqi qarzlarini kamaytirishda, uning daromadlari hajmini oshirish va xarajatlari bilan mutanosibligini saqlashda hamda mamlakat aholisining ekologik va iqtisodiy muhofazalanish ham davlat budjetining asosiy maqsadi va aynan davlat yashil siyosatni ishlab chiqish va amalga oshirishda yetakchi rol o'ynaydi.

Shu sababdan, xalqaro tashkilotlar tomonidan va rivojlangan mamlakatlarda yashil iqtisodiyotni rivojlantirish va yashil o'sishga o'tish holatini baholash maqsadida turli ko'rsatkich majmualari yaratilgan bo'lib, amalda qo'llanilmoqda. Asosan, hozirgi kunda dunyo bo'yicha yashil iqtisodiyot samaradorligini baholaydigan yashil iqtisodiyot indeksi (Global Green Economy Index – GGEI) va yashil o'sish indeksi (Green Growth Index – GGI) kabi xalqaro reyting ko'rsatkichlari keng qo'llanilmoqda. 2010-yildan boshlab GGEI reyting ko'rsatkichi e'lon qilina boshlangan, 2022-yilda jami 160 mamlakat miqyosida 18 ta indikatorlar bo'yicha baholash natijalariga erishilganligi taqdim qilingan. Bu indeksda boshqaruv va iqlim o'zgarishi (leadership & climate change); samaradorlik sektorlari (efficiency sectors); bozor va investitsiyalar (market & investment); atrof-muhit (environment) kabi 4 ta o'lchov kategoriyalari bo'yicha baholanadi.

"Yashil" o'sish indeksi (GGI) ham bugungi kunda keng qo'llanilib kelinmoqda. Ushbu indeks barqaror rivojlanish maqsadlari (Sustainable Development Goals), Parij iqlim bitimi majburiyatlari, Aichi bioxilma-xillik maqsadlari (Aichi Biodiversity Targets), bundan tashqari, resurslardan samarali va barqaror foydalanish, tabiat mulklarini himoyalash, yashil iqtisodiy imkoniyatlar, mamlakatdagi "yashil o'sish" bo'yicha ijtimoiy holatni baholaydi. yashil o'sish indeksi 4 ta maqsadli yo'nalish, 16 ta kategoriyalar hamda 36 ta indikatorlardan iborat bo'lib, deyarli barcha davlatlarni o'z ichiga olgan holda faoliyat yuritib kelmoqda. "GGI" indeksiga ko'ra, eng yuqorida Shvetsiya, Fransiya, Daniya, Chexiya va Germaniya kabi mamlakatlar hamda Zimbabve, Jazoir, Nigeriya singari Afrika mamlakatlari eng past yashil o'sish ko'rsatkichiga ega. MDH davlatlari ichida Gruziya, Markaziy Osiyo mintaqasida Qirg'iziston mazkur reyting bo'yicha yuqori o'rindagi ko'rsatkichlarni qayd etgan.

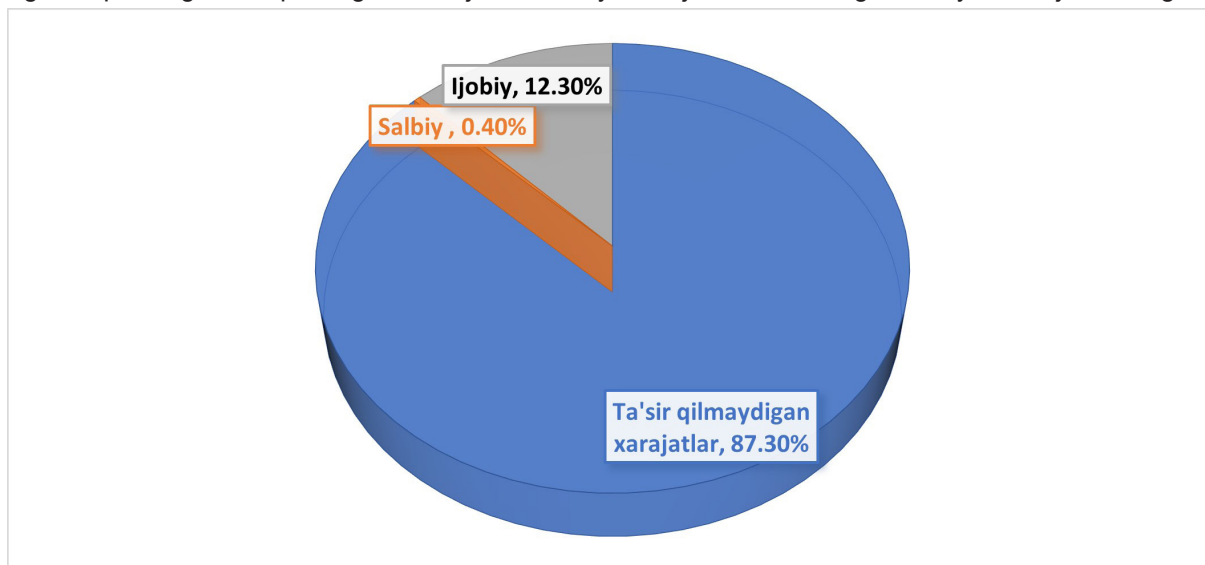
1-jadval: "Yashil budjetlashtirish" tizimidan foydalanuvchi davlatlar [9]

Davlatlar	Izoh
Daniya	Bu mamlakatning budjet tavsifiga ko'ra, iqlim o'zgarishi va iqlim oqimi bilan bog'liq ishlar rasmiy ravishda budjet sikliga kiritilmagan bo'lib, ikki jarayon parallel ravishda ishlaydi. Bundan tashqari, Daniya yashil budjetlashtirishda o'zining "Greenreform" iqtisodiy siyosatining atrof-muhit va iqlimga ta'sirini integratsiyalashgan va izchil baholash imkonini beruvchi tahliliy vositani 2015-yildan 2100-yilgacha ishlab chiqqanligi sababli yetakchi o'rinda.
Fransiya	Fransiya 40 foizgacha uglerod chiqindilarini kamaytirish uchun Parij bitimini yaratdi va bunga erishdi. Fransiya hukumati atrof-muhitni baholash uchun oltita ekologik maqsadni qo'ydi. Yashil budjet siyosati doirasida davlat xarajatlarining ta'sirini izohladi, bularga: "iqlim o'zgarishini aks ettirish, iqlim o'zgarishiga moslashish va tabiiy xavflarning oldini olish, suv resurslarini boshqarish, aylanma iqtisodiyot, chiqindilar; texnologik xatarlarning oldini olish, ifloslanishga qarshi kurash, biologik xilma-xillikni saqlash va tabiiy hududlarni muhofaza qilish, qishloq xo'jaligi yerlari va o'rmonlar".
Shvetsiya	Shvetsiyada 1999-yildan beri ekologik o'zgarishlarni kuzatib borish uchun maqsadli tizim mavjud, ya'ni muntazam ishlashni budjetlashtirish jarayoniga kiritilgan. Bu umumiy ekologik maqsadni o'z ichiga oladi va 16 ta ekologik sifat maqsadlarining har biri o'ziga xos bosqichga, ishlash ko'rsatkichlariga ega va natijalar har yili taqdim etiladigan baholash mezonlari orqali tekshirib boriladi. 2018-yildan boshlab Shvetsiyadagi iqlim to'g'risidagi qonun, mamlakatga erishish yo'lidagi taraqqiyot to'g'risida alohida iqlim hisoboti iqlim maqsadlari budjet hisobiga ilova qilindi.
Irlandiya	Irlandiya 2011-yildan ba'zi iqlim elementlarini o'z ichiga olgan budjetni o'tkazmoqda. Bu kengaytirilgan rejalar va iqlim bilan bog'liq ishlash ko'rsatkichlarining bir doirada integratsiyalashuvi.

Mamlakatimizda ham yashil budjetlashtirish va yashil iqtisodiyotga asosiy e'tibor qaratilib, birinchi martda 1993-yilda BMT ning iqlim o'zgarish konvensiyasiga qo'shilgan hamda 2017-yilda Parij bitimi imzolangan.

O'zbekistonda, 2021-yilda qabul qilingan majburiyatlarga muvofiq, iqlim o'zgarishiga qarshi kurashish bo'yicha chora-tadbirlarni kuchaytirish, keyingi 5-yilda iqtisodiyotning energiya samaradorligini 20 foizga oshirish, shuningdek, qayta tiklanuvchi energiya manbalari ulushini 25 foizgacha oshirish, va bu orqali 2030-yilga qadar havoga chiqariladigan issiqxona gazlari hajmini 2010-yil darajasidan 35 foizga kamaytirish rejalashtirilgan ^[10].

1-rasm: Davlat budget xarajatlari ^[11]

2022-yil davomida davlat budget xarajatlari 236,7 trln.so'mni tashkil etib, 13 foizi iqlim o'zgarishiga ta'sir ko'rsatadi deb baholandi, qolgan xarajatlari iqlim o'zgarishiga ta'sir qilmaydigan xarajatlarni sirasiga kiritilgan yoki bu ko'rsatkichni aniqlashni imkoni mavjud emas deb respublikamiz rasmiy saytlarida izoh berilgan.

2-jadval: Iqlim o'zgarishlariga ijobiy ta'sir xususiyatlariga ega bo'lgan xarajatlar, mlrd.so'mda ^[12]

Vazifa jihatdan tasnif bo'yicha		2022-yil
Guruhlar	Kichik guruhlar	
Umumiy davlat xizmatlari	Qonun chiqaruvchi va ijro etuvchi hokimiyat, davlat boshqaruvi, moliyaviy va fiksial munosabatlar, tashqi ishlar	4233,7
Iqtisodiy masalalar	Qishloq va o'rmon xo'jaliklari, baliqchilik va ovchilik	13397,6
	Transport	4204,6
	Boshqa iqtisodiy masalalar	1723,9
Atrof-muhitni himoya qilish	Atrof-muhitni himoya qilish	143,1
Uy-joy kommunal xizmatlari	Suv xo'jaligi	3605,9
	Ko'chalarni yoritish	216,4
	Boshqa uy-joy kommunal xizmatlari	822,8
Jamoat tartibi va xavfsizligi	Orolbo'yi mintaqasini rivojlantirish xarajatlari	12,2
	Boshqa jamoat xavfsizligi masalalari	535,6
Jami		28998,5

Keltirilgan jadval ma'lumotlaridan shuni ta'kidlaymizki, sohalar kesimida iqlim o'zgarishlariga ijobiy ta'sir xususiyatiga ega bo'lgan xarajatlarning 73 foizi qishloq va suv xo'jaligi (irrigatsiya) hamda transport sohalarida hissasiga to'g'ri keladi.

Orol bo'yi mintaqasini rivojlantirish, atrof muhitni himoya qilish va ko'chalarni yoritish maqsadida qilingan xarajatlar mos ravishda 12.2 mlrd.so'm, 143,1 mlrd.so'm va 216,4 mlrd.so'mni tashkil etadi. Ko'rsatilgan statistik ma'lumotlardan xulosa qiladigan bo'lsak, atrof muhitni himoya qilish va mamlakatimizda joylashgan orolbo'yi hududlariga ajratilgan budjetdan mablag'lar boshqa xarajatlarga nisbatan sezilarli darajada kam miqdorni egalaydi. Buning natijasida, ekologik muammolarni bartaraf etishda yetarlicha e'tibor berilmaganligidan iqlim o'zgarishiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

3-jadval: Iqlim o'zgarishlariga salbiy ta'sir xususiyatlariga ega bo'lgan xarajatlar, mlrd.so'mda ^[13]

Vazifa jihatdan tasnif bo'yicha		2022-yil
Guruhlar	Kichik guruhlar	
Iqtisodiy masalalar	Qazib olish, qayta ishlash va qurilish	989,8
Jamoat tartibi va xavfsizligi	Qutqaruv xizmati	27,9
Jami		1017,7

Iqlim o'zgarishlariga salbiy ta'sir xususiyatiga ega bo'lgan xarajatlarning asosiy qismi qazib olish, qayta lashtirish va qurilish sohasiga to'g'ri keladi. Yuqorida keltirilgan ma'lumotlarga ko'ra, yashil iqtisodiyot va "yashil o'sish" ga oid turli shartnoma va bitimlar imzolanishiga hamda turli qonun, farmonlar qabul qilinishiga qaramasdan, "yashil budjetlashtirish" ga oid statistik manbalar rasmiy saytlarda yetarlicha mavjud emas.

XULOSA

Global iqtisodiy inqirozlar va dunyo bo'ylab turli ekologik muammolar hozirgi kunda avj olmoqda. Rivojlangan davlatlar tomonidan bu kabi muammo va dolzarb masalalarga yechim topish maqsadida iqtisodchi olimlar tomonidan yashil iqtisodiyot tushunchasi fanga kirib keldi. Yashil iqtisodiyot deb, ekologik xavf-xatarlarni minimallashtirish, tabiiy resurslardan samarali foydalanish va atrof-muhitga minimum zarar yetkazgan holda iqtisodiy faoliyat olib borish nazarda tutiladi.

Rivojlangan mamlakatlarda yashil budjetlashtirishga o'tish va bu orqali iqtisodiy barqarorlikni hamda aholining ijtimoiy-iqtisodiy ahvolini yanada yaxshilashga erishish uchun turli loyihalar ishlab chiqilib, amalda qo'llanilmoqda. Yevropa Ittifoqi a'zolarining 2/3 qismi yashil budjetlashtirishdan foydalaniladi, jumladan, Fransiya, Daniya va boshqa davlatlar o'z iqtisodiy siyosatining ekologiya bilan integratsiyalashuvida yuqori natijalarga ega bo'lib, bu ko'rsatkichlarni baholash imkoniga ham ega.

Respublikamizda mavjud bir qator ekologik muammolar va iqtisodiy sektorda ularning ta'siriga asoslanib, iqtisod va moliya sektorlarida yashil iqtisodiyot, yashil budjetlashtirishni amalga oshirish va rivojlantirish uchun quyidagi takliflarni berib qolamiz:

- Alternativ energiya manbalarini rivojlantirish uchun zamonaviy yashil texnologiyalarni olib kirish;
- Issiqxona va uy isitish tizimlarida yashil energiyalardan foydalanishni oshirish va natijada gaz emissiyalarining kamayishiga sabab bo'ladi;
- Elektr mobil transport vositalarining respublika hududiga olib kirish uchun mahalliy va xorijiy investitsiyalarni jalb etish va rag'batlantirish;
- Energiya sarfini isrof qilmaslik va kamaytirish maqsadida yashil budjetlashtirish qo'llanmalarini joriy etish;
- Iqtisodiyotning rivojlanishida turizmning o'rni katta bo'lganligi sababli yashil turizmni rag'batlantirish, ekologik turizm obyektlarini rivojlantirish;
- Budjet xarajatlarning shaffofligi hamda ekologiyani asrab-avaylashga yo'naltirilganligini ta'minlash maqsadida statistik ma'lumotlarning ochiqligi;
- Ijtimoiy aholi o'rtasida, xususan, bolalar va o'spirin yoshdagi qatlamlar orasida yashil iqtisodiyotning muhim va afzalligi haqida tushuntirish, profilaktika ishlarini olib borish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. <https://cyberleninka.ru/article/n/yashil-budjetlashtirish-va-uni-o-zbekistonda-joriy-etish-istiqbollari/viewer>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning "2030-yilgacha O'zbekiston Respublikasining yashil iqtisodiyotga o'tishiga qaratilgan islohotlar samaradorligini oshirish bo'yicha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-436-sonli qarori.
3. https://www.researchgate.net/publication/39015804_Blueprint_for_a_Green_Economy
4. Штайнер А., Айрис Р., Бэсса С /Навстречу "зелёной" экономике: пути к устойчивому развитию и искоренению бедности / . И др: ЮНЕП/ГридаРендаль. –2011. –С. 17.
5. Daniel Fiorino, A Good Life on a Finite Earth: The Political Economy of Green Growth (Oxford University Press, New York City, New York, 2018). –272 pp.
6. OECD. (2021c). Green Budgeting in OECD Countries. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/acf5d047-en>
7. <https://books.google.co.uz/books>
8. Malikov T.S, Haydarov N.H. Davlat budjeti. O'quv qo'llanma.–T.: "IQTISOD-MOLIYA", 2007. –84-bet.
9. Muallif ishlanmasi
10. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 2-dekabrda "2030-yilgacha O'zbekiston Respublikasining "yashil" iqtisodiyotga o'tishiga qaratilgan islohotlar samaradorligini oshirish bo'yichachora-tadbirlar to'g'risida" gi PQ-436-son qarori.
11. O'zbekiston Respublikasi Ochiq budjet portali ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tayyorlandi.
12. O'zbekiston Respublikasi Ochiq budjet portali ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tayyorlandi.
13. O'zbekiston Respublikasi Ochiq budjet portali ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tayyorlandi.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 2

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.